

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Piaczsor 452 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer u. m. v. sárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr., majd minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

A Széchenyi emlékére alapítandó színmű-pályadíj ügyében.

Olvasóink emlékeznek, hogy lapunk által meg volt pendítve a fönnebbi czim alatt egy alapítvány letévése a kolozsvári nemzeti színházhoz. Ezen indítványt lelkebb hazánkfiai felkarolván, közrészvét folytán e kérdés odaért, hogy már érvényesíthető, minek folytán a következő jelentést adtuk be az országos színházi választmány nagyméltóságu gróf elnökéhez.

Nagyméltóságu gróf elnök ur!

Tisztelt országos színházi választmány!

Hazánk azon borús szempillantásában, midőn korunk egyik legnagyobb államférfia gróf Széchenyi véletlen halálát gyászoltuk, a „Kolozsvári Közlöny“ hasábjain azon indítványt tettük, hogy az elhunyt nagy halott nevének emlékére a Királyhágón innen is tiszteljük meg, egy nevére szentelendő színműi pályadíj alapítvánnyal. E felszólalás után csak hamar Bod Péter, tudományos hazánkfia, az indítványozott czélra 100 forintos urbéri kötelezvényt küldött be alólírtához, melyet hazánkfiainak ismert lelkesedése folytán, a honfájdozatok egy szép sorozata követett, a mely adakozásról szóló részletes kimutatást A) alatt ide melléklém.

Ezen sorozatból kitünik, hogy a szent czélra készpénzben és urbéri papírban összesen 668 ft 9 kr és tíz darab arany küldetett be hozzám, mely összegből a tíz darab aranyat felváltatvánul kezemen tartottam, valamint a beküldött egy pár államkötelezvényt is azon szerint hagyott kamatszelvevényekkel, a mint hozzám beküldettek.

A készpénzt, az alapítvány czime alatt az itteni kisegítő pénztárba helyeztem volt el, a miről az illető okmány szintén kezemen van.

A sorozat II-dik száma alatt elő van sorolva a szent czélra egyesek által felajánlott összeg, melyet a felajánlók az első felszólításra befizetni, vagy kötelezvényt adni ajánlataikról — ígérkeztek. Az így felajánlott összeg tesz 1898 forintot.

És így a teljes összeg megy 2566 forint 9 kr és tíz darab aranya.

A készpénzzel állampapírokat vásárolva — ezen tökeösszeg fölemelhető háromezer forintra, mely évenként 150 forint kamatot hajtana. És e szerint az indítványozott alapítvány már létesíthető ezen czim alatt: „Széchenyi emlékére szentelt színműi pályadíj.“

Nem kételem, hogy az országos színházi választmány hatályos felszólalására hazánkfiainak buz-

galma ezen összeget azonnal megkészszeresné; azonban ha csak ezen töke összegre is tesszük a számítás, minden két évre pályadíj 300 forintot ki lehet tűzni; s odaértve, hogy a sikerült színmű írója még az előadásból is itt a kolozsvári színház-tól osztalékot kapna, azon felül bizonyos, hogy a mely színmű itt elfogadtatik, a pesti színpadon föl-vételre és osztalékra is számíthatni azzal, így a pályadíj s annak következményei megfogják érdemelni, hogy arra hazánk kitünőbb írói versenyezenek.

Az a kérdés, ha azon eszme, mely ily szép pártolásban részesült, irodalmi szempontból érdemes-e arra, hogy az országos színházi választmány azt pártolásra, és a kivitelre egyedül képes és jogosított kezelése alá vegye?

Miután Kolozsvárott létezik egy színház, melyet a nemzet alapított, kérdésen kívül már csak azért is megérdemli ezen eszme a t. választmány pártolását; mert új és egészen eredeti darabok előadása a színpad érdekét emeli, s még vidéki színpadok egyes igazgatói is szükségesnek tartják pályadíjakat tűzni ki, hogy műsorozatuk érdekét emeljék.

Miután azonban Pesten a drámára és vígjátékra már szép alapítvány van letéve, úgy hiszem, hogy egy kolozsvári állandó alapítvány feladata az volna, hogy a még eddig pályadíjakkal nem ösztönzött népszínművek íróinak serkentését vegye czélul.

A színirodalom ezen nemének emelése minálunk azért is volna fontos, mert a Királyhágón inneni népelet ismertetésének kútforrásul kiválóság szolgálhat egy itteni színház, hol a tanulmányozni szerető színész első kézből tanulhatja el a népszokásokat, s viseletet; míg a pesti színpad e feladatot nem volt képes ekkor megoldani, s láthatunk Pestről jött színművészeket, kik székely szerepeket, most a magyar alföldi, majd a kalotaszegi nép csomajében személyesítének. Egy ily pályadíj ezen felül az írókra is ösztönül szolgálna, hogy tanulmányozzák a Királyhágón inneni népeletet is, mely úgy elvan hanyagolva; ámbár különben a pályadíjazandó népszínműveknél természetesen az összes hazai népelet szabad téren állana az író előtt, miután a királyság nemzeti élete egy. Mindenesetre a díjazandó mű első feladata lenne, hogy az műbecsrel birjon, s nem a viszonyosan legjobbat, hanem a színpadon és műtészett előtt megállhatót kellene csupán jutalmazni.

Ha ily mű nem érkeznek, akkor a pályadíjt a legközelebbi évre kellene kifizetni, s hozzáadva a töke azon évi kamatját, mely esetben három ezer forint

tőke után, akkor a pályadíj 450 forintra, s ha ekkor sem érkeznek alkalmas mű, az akkori pályadíj 600 forintra fogna menni. És ha négy év alatt lehetne nyerni is egy jó népszínművet, az is nagy nyereség, mert a nemzet élete évezredekre terjed ki.

A tisztelt országos választmány fogna kinevezni egy bíráló bizottságot, mely a bírálat alá vett mű sorsa felett tüzetes véleményindokolással ítélne.

Ennyi észrevételt bátorkodom ezen alapítvány czélja és iránya körül felhozni; a t. választmányt illetően, annak végleges meghatározása s a legcélszerűbb program felállítására.

Végül tisztelettel kérem föl az országos színházi választmányt: méltóztassék a pénztárnok urat megbízni, hogy a kezemen levő pénzt, s a kisegítő pénztártól kezemre adott könyvecskét tölem átvegye, s a színházi pénztárba áttegye. Tisztelettel maradván a nagyméltóságu gróf urnak és a t. országos színházi választmánynak alázatos szolgálja

Dózsa Dániel.

Az A) alatt beadott melléklet.

A Széchenyi nevére alapítandó színműi jutalomra a következő ajánlatok s pénzküldemények tétettek.

I. Készpénzben vagy állampapírban beadott összeg sorozata: Bod Péter urbéri papírban 100 ft, Hollaki József 10 ft, Hollaki Józsefné 2 ft, Hollaki Ilka 1 ft, Hollaki Berta 1 ft, Bora Sándor 10 ft, Bora Sándorné fia Géza nevében 5 ft, Henter Sándor 5 ft, Henter Sándorné 1 ft, Gyulay Lajos 2 ft, özv. Bartha Zeigmondné Bora Julianna 4 ft, Bora Rozalia 10 ft, Bartha János 4 ft, Bartha Sándor 2 ft, Joo Imre 4 ft, Joo Imréné Szilágyi Julia 1 ft, Apór László 1 ft, Apór Lászlóné 1 ft, Gazdag Istvánné Szekeres Mária 1 ft, Forró Józsefné Losonczy Rozalia 1 ft, Simonfi Sámuel 1 ft, Benedek János 1 ft, Benedek Jánosné 1 ft, Biró Sándor 1 ft, Gáspár Bogdán 1 ft, Sebestyén Károly 2 ft, Sebestyén Károlyné 1 ft, Nagy István és neje 2 ft, Vass János 10 ft, gr. Rindsmann P. Horváth Emilia 5 ft, a Bükks helységben tartott Széchenyi requiem alkalmával az ottani birtokosság gyűjtelékéből küldetett 20 ft, B. Szentkereszti Zeigmond 5 ft, gr. Eszterházi Géza 5 ft, gr. Bethlen Gábor 5 ft, br. Huszár Miklós 5 ft, br. Huszár Adam 5 ft, gr. Kálnoki Imre 5 ft, Benedek József esperes 1 ft, Barta Károly 2 ft, Gyöngyösi István 1 ft, Schmidt Ottó 2 ft, Kelemen Elek 1 ft, Zatureczky Károly 1 ft, László József 2 ft, Gyertyáni János 2 ft, Gáman József 1 ft, Mikes Ede 2 ft, Pap Antal 1 ft, Hoffman Mihály kath. lelkész 2 ft, Albert Mihály kath. lelkész 1 ft, Császár Ant. 1 ft, Daniel Gábor 3 ft, Nagy Lajos 1 ft, Cseréy Lajosné 2 ft, Daniel Imre 2 ft, gr. Kálnoki Dénes 5 ft, a Bánfi Hunyadon tartott Széchenyi requiem alkalmával begyűlt összeg 120 ft, Pátey Lajos 10 ft, Khudi József gyógyszerész 5 ft, Zilah városban e czélra tett gyűjtelék 23 ft 77 kr, Henter János és dr. Fejérvári Lajos tett ajánlataik kamatjában beküldöttek 2 ft 50 kr, az algyógyi

T Á R C Z A.

ALEMELIE.

TÖRTÉNETI BESZÉLY.

(Folytatás.)

— Hatalmas uralkodó nem értelek!
— Éa szintgy utalom a nőket, mint te a férfiakat.
— Utalom a nők szellemét, ezen pusztá pathoszt... ezen küdpalástját a vér gerjedelmének. Az ég azzal sújtott, hogy egy leány nemzöje legyen. Alemelie leányom már feléves. Én azt akarom, hogy ő csak képzettel se birjon a nemi különbségekről, hogy soha se szeressen, soha félt ne lészen, míg belőle azon szenvedély ki nem hal, mit szerelemnek neveznek, s melynek erkölcselen mámorát mint a bórét, kicsapongó s feleslt költök énekelték meg, hogy a még felesltébb kéjenczek az emlékezteteli halhatatlanság babérait fűzzék halántékaikra. Figyelj réám. Van egy lak-talan sziget ott alatt a márvány-tengeren, halmok, szirtek s sűrű palmaerdők borítják felületét; körülle az összevágó hullámok örvényeket alakítanak. A tengerszinig emelkedő szirtek meg annyi scyllák gyanánt rémítik a hajósokat. Messze elkerülök e tájat a vitorlák, csak a kétségbeesett tengeri rablók vetnek évszázadban egyszer horgonyt a szigeten, melyet ők valaha Eszkiadernék neveztek. Oda fogsz te menni leányommal s tizenégy rableánykával, kik mind csecesemők még, hogy sem valaha azon szigeten tul egyebet képzeljenek a végetlen tengerrel. — Időszakonkint egy hajóm fog megjelenni néma eunuchokkal, kik élelmekről, ruháitokról gondoskodnak. — A gyermekek most férfi, majd női ruhákba öltöznék, hogy ha valaha valamely rabló kalandor oda vetődik, a különös öltözet fel ne keltse ismeretlen gondolataikat. Az ismert népek ruháit rendre fogják ők viselni — s nem fognak képzettel birni semmi egyébről, mint Istenről, égről s azon szigetről, melyet laknak, annak terményeiről, madarairól s a márvány-tengerről s balairól.

A különöz el volt ragadtatva a szintoly különöz császár ajánlatán. Parancsai alá helyezé magát s nemsokára Byzance kikötőiből egy hajó ereszté szelnek vitorláit, mely egyenes vonalban egyik szigeten tartott, mely legveszélyesebb pontján áll a Marmorának.

II.

Ezen esemény után néhány évvel a görög császár serei harezí sikra szállottak a szomszéd magyarokkal. A magyar birodalom fekete tenger felőli részének fejedelme volt a szintoly fiatal mint bajnok hirt Tuma Marien Chan.

Dicső hadjárat folyt szárazon és vizen. A görögök a partról a tengerre verettek. A diadalmaskodó magyar hajók elenyomultak a Marmorára s az akkor laktalan szigetekeken igyekeztek hajóikkal horgonyt vetni.

A szép Eszkiader szigete, hol most a kényelemszerető muszلمانok mulató helyei díszlenek, akkor mint már említők laktalan vadon volt. Első megtelepült lakója gyanánt Glistériá említik a hagyományok, tizenöt szép fiatal amazonnal.

Glistériában sok szellem s alpmiveltés rejtegett, nem hiányzott szívéből a természet iránti vonzalom, melyet a világtól elszigeteltség még elősegített. A sziget közepén, hol összebordott pálmagerendákból a hőlygek szomorú klastroma állott, a növények szabad tenyészetének módosítása s izleti szépítése elárlú az emberi kezek nyomát.

A lak körül a sűrű berki fák kellemes és hűsárnyu sétatnyokká módosultak, s az ösvényeket sohasem volt szabad gyomoknak lepi el.

Itt, ott a lombokból pavillonszerű enyblakok emelkedtek, melyeknek összeillesztése a felserdült lánykák kedves időtöltésévé vált.

Munka s szorgalomhoz szoktak a kedves gyermekek, kik nem ismertek világot Eszkiader szigeten tul, s kik előtt ott látszott végződni a mindenség, hol láthatárak csakképzete szerint a kékes ég a márvány-tenger zöld habjaiba alá hajol. Ha olykor láttak mérhellen távolban egy-egy vitorlás

hajót elhaladni, azt hitték, valamely tengerescoda uszik a hab színén társaival játszadozva.

Sokáig voltak boldogok naiv együgyűségükben, s ha olykor egy új, egy addig ismeretlen madárkát vagy növényt fűdözték fel a szigeten s Glisteria azoknak tulajdonait megismertette, minden kíváncsiságuk ki lön elégtive.

De az idővel együtt nőtt eszök s következtetések. Honnan s miből teremnek elő kecses ruházataik? honnan oly élelemszerek, melyek a szigeten föllelhetők nem valának? Ezen kérdések nemsokára fölmerültek a lánykák agyában.

És habár ekkor meg voltak nyugodva Glisteria azon válaszában, hogy mindezeket a mindenható Isten kegyelme küldi meg, ki gondját viseli a legkisebb madárnak, s táplálja az utolsó fűszálát is, mégis lelkiükben ezer titkos kérdés és megfeythetlen sejtemény emelkedett sok minden fölött, mi körülöttök történt.

Sokáig tartott ez együgyű ámulat. Glisteria egyetértve a császárral úgy intéztette, hogy az élelem s ruházathordó hajók mindig éji időn költöttek ki, s a mint lerakodtak távoznok kellett. Soha ezeket a lánykák észre nem vették.

De gyakran elbarangoltak a sziget távolibb részeibe, ellesték a szigetet lakó állatok, szárnyasok s növények életét, tenyésését s hervadását, s az idővel együtt nőtt azon kérdés: hogyan és miért lesznek s enyésznek viszont el mindezek, s e közös létel s enyészlet közt hogyan élnek ők örökre s oly czéltalanul?

Alemelie lelke még korábban kezdte fejleni, mint a több lányokéi. Már tizenhat éves volt ő s lelken bizonyos méla busongás kezdte erőt venni, ismeretlen érzelmek s csodás sejtések emelkedtek keblében, s mintegy visszaálmadozni látszott egy bizonytalan világra, mely tul fekszik azon tájon, hol a csillagos ég a márvány-tenger aláhajol... messze, messze, hol talán a Glisteria által annyiszor lerajzolt angyalok lakoznak.

— Miért mulatunk mi oly sokáig itt, miért nem megyünk oda, hol az Isten közelében az angyalok oly boldogok?

fürdőn gyűlt 5 ft, Kővárvidéken Berkeszen tartott Széchenyi requiem alkalmával jött 107 ft és tíz drb. arany, ezen tíz aranyot gr. Teleki Eduárd adakozta, a Moeson tartott Széchenyi requiem alkalmával gyűlt egy államkötelevény 50 ft, Hoszszu József ur adománya, és készpénz 20 ft 82 kr, Ferencz József unitar. lelkésznek gróf Széchenyi felett mondott, s e czéla szentelt halotti szónoklata árából beküldött 50 ft. Egész összeg 668 ft 9 kr és tíz darab arany.

II. Ajánlatok részint készpénzben, részint kötelevényekben, a felszólítások fizetendőleg: Gr. Lázár Kálmán ajánl urbéri papir kötelevényekben 100 ft. Felszegi Sámuel ivén Doboka megyében ajánlottak készpénzt a következők: a) Korda Ádám 10 ft, b) Kakucsai Farkas 10 ft, c) Mohai Károly 15 ft, d) Rettegi Imre 10 ft, e) Rettegi Samu 10 ft, f) Felszegi Samu 10 ft, g) Felszegi Ádám 10 ft, Halmágyi Sándor Kolozsvárt 15 ft, Kővári László Kolozsvárt 25 ft, Baresay Ákos urbéri papir 200 ft, Makrai László urb. papir 50 ft, Torma Zsófia k. a. urb. pap. 50 ft, Lukács Farkas gr. Lázár Kálmán ivén ajánl 20 ft, Dr. Szombathelyi Gusztáv 10 ft, Orbán Balázs ivén kötelevényben 100 ft, b) Semsey Dénes magán kötelev. 50 ft, c) Khern Ede m. köt. 100 ft, d) úrmósi Maurer József m. köt. 50 ft, e) Buday Károly Brassóban élete hosszág 20 ft kamatját f) Vajda Simon életéig 20 ft kam. 20 ft, g) Booskor Antal mint az előbbi 20. h) Jakó Ferencz mint az előbbi 20 ft, i) Kovács János mint az előbbi 20 ft. gr. Mikses Benedek állampapir 100 ft, bodolai Bély István detto 100 ft, Bély Albert állampapir 100 ft, Veress György ügyvéd Brassóban 20 ft, Istvánfi János Brassóból 20 ft, gr. Bethlen Olivér déma papir 100 ft, Józsiika Géza déma papir 50 ft, mindketten addig kamatozzák, míg papirjuk kiadatik. Baresay Sándor 25 ft, Noposa Ferencz állampapirban 50 ft, Baresay Miklós déma papirban, annak kiadásáig kamatozza 50 ft, Szereday Ignác detto 50 ft, Lázár Pál hasonlón 50 ft, Baresay Árpád hasonlón 50 ft, gr. Kun Kossárd urb. pap. 100 ft, Henter János Udvarhelyről 30 ft, dr. Fejérváry Lajos ugyan onnan 20 ft, Vinkler Frigyes Moeson 10 ft, Gámbor János Tasonban 5 ft, Ajtai György Novajban 5 ft, Turi Elek Gyéresen 5 ft, Harmath Lukács Mocs 2 ft, Szarvadi Pál Sz. Zsombor 2 ft, Utezas Lajos Dézsfalván 2 ft, Kászoni Ferencz V. Szt. Iván 5 ft, Monos Elek Noszój 2 ft. — A főnebbi kimutatás szerint tehát — felajánlott összeg 1898 ft, beküldött összeg 668 ft és 9 kr. — Teljes összeg 2566 ft 9 kr és tíz darab arany.

Bécs, apr. 6-án 1862.

Tisztelt szerkesztő ur!

Folyó év. április 8-án a „K. Közlöny“ 59-dik számában orvos Fischer Henrik urnak dr. B.-ről irt cikkére követezőndökkel felek:

azon reményben ringatván magam, hogy feleletnek annyiál inkább helyet adand, mivel a szenvedély- és koranyagok tengeréből igyekeztem kitételeket nem használni. Feleletben igyekeztem megmutatni, hogy a csendes kedélyű keresztény, a Mózes ötkönyvében előjövő parancsot „szemet szemért“ miként értelmezi, igyekeztem az illem szabályai szerint írni;

gyújtván szövétnéket, melynek szelid sugáránál fölbeszélje dr. F. ur, hogy nem olyan vagyok, a milyennek epehólyag lantornáin nézett.

Illő, hogy a midőn dr. ur nevét nyíltan bévalva, a midőn az én nevemnek csak kezdő betűjét és címet nevezé s így mint egy zsákot huzván fejemre, hogy képeken szóljak, szívembe, agyamba belémarkolva érzéseim fölállította mondom, illő, hogy a nevezett tudor ur talán lecsillapodott engedelmeiből levonjam a reám hányt takarót, s magam egész tisztelettel bemutassam az olvasó közönségnek, hogy azon B.-vel czimzett egyén én vagyok dr. Bruz Sigmond.

Dr. urnak ellenem szort kitételeire (miknek elé nem

sorolása által engedje meg dr. ur, hogy az általam nagyon tisztelt közönséget megkíméljem), mint a kit már gyermek koromban az én Jézusom tudományában neveltek, s abba igyekeztem megvétni, feleleteim nagyon találólag föllehetős Salamon példabeszédes könyve I. II. VIII. IX. XXI. XXVIII. részeiben.

Ezen idézés által megmutatni igyekeztem egyszersmind, hogy a szent könyvben is van jártasságom. Sajnálom nagyon, hogyha ellenem szort kitételeire szóló verseket föl nem lehetné, s így én a szent könyvben nagyobb jártasságot mutatnék, mint dr. ur.

Azt állítja dr. F. ur, hogy egy tisztas bázna velem egybejött, ez szóról szóra igaz; éppen azért nem kell vala oly modorban föllépnie, mint tette: annyival is inkább, mivel ottan az illem szabályai ellenére eléggé kitombolta magát; azon tisztelt bázna, hogy miként viselték magunkat, mutatja az ide leírt bizonyítvány, mely így hangzik:

Nyilatkozat és bizonyítvány.

Föl lévén hiva, nyilatkozom és bizonyítom, hogy dr. Bruz Sigmond azon a pogányság eszméje fölötti szóvita alkalmával, mely f. évi ápr. 2-án közötté és dr. Fischer Henrik ur között jelenlétemben folyt, semmi szót és célzást nem mondott, mi akármely nemzetiséget vagy vallásbéli felekezett, mint olyant megértett vagy megértéget volna; sőt a szónak általa akkor adott értelmezése után éppen nem látom helyét, miért vitte dr. Fischer ur ezen az én szómban lefolyt jelenetet, úgy a mint vitte, t. kartársát méltatlanul pellengerre állítva, a hírlapvilág terére; annyival inkább, mert dr. Bruz urnak azon több mint elég önmérséklése, melyet dr. Fischer ur, mint akkor is kijelentettem találgatás szenvedélylyel vitt vitakozása ellenében tanusított, inkább azon reményre jogosított, hogy az egész sajnálatos jelenetre a feledés fátyola boruland. Vajha így lett volna!

Kelt Bécs, április 22-én 1862.

Baló Bénéjám.

Ezen bizonyítványból látni, ha vajjon sértetem-e a héber vallást, vagy a héber nemzetet?

Igaz, hogy azt állítottam, hogy nekem egy tanították az iskolában, hogy vallásilag az emberek fölösztatnak vadakra, pogányokra, keresztényekre. Miután a pogányok közé mertem a héberket sorozni és a törököket, lön dr. ur részéről a legnagyobb kifakadás!! Hasztalan mondtam, hogy dr. F. ur elferdített értelmeben veszi e szót pogány; hasztalan igyekeztem meggyőzni, hogy e szó pogány nem térsen nem is tehet bálványimádót, a mint dr. F. ur állítja; hasztalan hoztam föl Plátót, Sókratést, Pythagorát, Solont, s mondtam, hogy ők és mások voltak a bölcsezet nagyobb mérvbeni kifejtői! Fölhoztam, hogy a régi rómaiak sem voltak bálványimádók, jobban mondván, nem a bálványt imádták, hanem a midőn egy szellemiényben nem voltak eléggé fölvilágosodottak minden isteni sajátságokat fölállalni, több istenségeket állítottak föl; beszéltették őket, de a művelte a nemzetnek szellemileg fogta azt föl, a mi a népnél a képzelődés fölcsigázására volt fölállítva, a „bálványozás.“

Már csak ennyiből is láthatja dr. ur, hogy én e nevezet alatt pogány olyasmit nem értettem, mi bálványozást tenne a szó szoros értelmében, s csak a mennyiben a keresztények szentháromságot nem hiszik, s nem hiszik több népek, voltak bátor a fenirt osztályozását az embereknek a mint tanultam, de a szónak legnemesebb értelmében oltalmazni s így a héberket és törököket sorozni.

Lássuk dr. ur, hogy mit térsen e szó „Pogány.“ Üsse föl kérem azon szótárt, melyet én már gyermekkoromban forgattam a Párizspáit, ezt írta egy nagy enyedi református tanár, a hol én is tanultam; keressük föl benne e szót pogány és származékát. Pogány térsen=pagánus a um; pogány térsen=Ethnics a um; térsen=gentilis. Pogányság paganismus gentilitas ethnicismus. Keressük föl az elősorolt latin kifejezéseket s lássuk mit térsen paganus a um térsen falsi falun való, pogány nem keresztény, gyökszava pagus falu. Lássuk mit térsen ethnics a um pogány, s jön e szóból

Ethicus *) a um erkölcsi. Mit térsen paganismus, gentilitas Ethnicismus.

Mit térsen paganismus? az előbb mondottakból következtethetni, valamint azt is, hogy mit térsen Ethnicismus. Mit térsen gentilitas térsen nemzetiség, pogányságot; gentilitas a mi valami nemzetnek tulajdona. Gentilitas nemzetiség, pogányság, gentilis egy nemzetnek tulajdona, item pogány. Ha hiszi-e tudor ur ezeket? nem? Engedjen meg, ezeket hinnie kell.

Mint zsidó bizonyosan tudja a számtant, abban egy igazság így hangzik: ha A=B=C akkor C=B hez és A-hoz. Ezen magyarázatim szerint kérem mi sértő vagyion ezen szóban pogány. De szóljunk a szent könyvből: hány helyen nem olvasni benne, hogy más nemzetek pogányok; hány helyen nincsen e szó helyett pogány ezen szó használva, idegen? Vajjon nem lehet-e dr. ur ezen szó értelmezését lehozni a Mózes 5. könyvei közül valamelyikből, hol azt parancsolja a hébereknek, hogy városokat építsenek, tetleg nem egyébert, mint azért, hogy el ne szedjék, hogy így nemzetiségtel el ne veszítsék! igen nemzetiségtel, mert ha csak a vallást imádtá volna, akkor mint Jézus tanítványinak mondta volna: menjetek el és tanítsatok meg minden népeket. Ő t. i. Mózes a centralisatio barátja volt a vallásiakban, a midőn a 12 apostol a decentralisatio hősei valának a lelkiekben, a későbbi időkben.

A midőn nagyon bizonyos az imént elősoroltakból, hogy ezen szónak pogány nincs, a minthogy a szent könyvben is nem lehet semmi csufoló értelmezése, s minthogy a tisztelt héber nemzet részéről történt legelőbb a többi nemzeteknek pogány nével elnevezése, s én róluk csufolódást föl sem térsék: ugyan kérem, mi sértőt találhat dr. ur ezen ősei által használt kifejezésben pogány? csak nem gondolja, hogy valamelyik törvénye Mózesnek megengedné a felebarátának lecsufolását. Önökkel szemben, szemben a törökökkel, mint a hogy dr. ur velem s még az elhunyt apámmal is tette, a szó szoros értelmében pogányok vagyunk, miért én nem is haragudtam meg akkor sem, a midőn tudor ur részéről a definitio így hangzott: pogány az, a ki bálványt imád; nem haragudtam, mert én e nevezetnek bálványimádó tudtam azt a magyarázatot adni, mi egy kissé magasabb régióból van, hogy bálványozom az igazságot, a bölcsest, a tudományt, a mi nem derogál; tudtam, hogy pogány azt teszi, hogy idegen, falsi (ártatlan), s mint magyart idegennek nevez, s hogy mint falsi, ártatlan vagyok; tudtam, hogy azt is teszi, hogy ethnics, mely elnevezésben én sértőt, engem illetőleg nem láttam.

A mondottakból látszik és bizonyos, hogy ezen szónak pogány, nincsen teljességgel semmi lealázó, csufoló jelentősége; térsen paganus, ethnics és gentilis. (Vége következik.)

M. Lapos, apr. 30. 1862.

Becses lapjának 29-ik számában febr. 20-ról 1862. T. Biró Sándor és Szepesi Elek urnak aláírása alatt közhírré tett cikkből kiindulva, nem lehet eléggé magasztalni vidékünkön, illetőleg községünkben lakó kevés, de lelkes magyar testvéreinknek erkölcsi és szellemi mivelődsére törekvését, nem kímélvén sem fáradozást, sem vagyonfeláldozást az iskola és templom virágzásáért, mint az arra vezető eszközökért.

De minthogy a fennirt cikkben a létező iskoláról a tényállás nincs kiderítve, sőt több állításai ferdek, a melyek az olvasó közönséget balvéleménnyel töltendhették el; azért, az igazság kedvéért, sziveskedjék ugyancsak megint ezen becses lapjába következő észrevételeimet fölvenni! Ugyanis:

Igaz, hogy a volt abszolút rendszer itt M. Lapos községünkben egy emeletes iskolát állított közköltésen a vidék javára, s azt elég hibában „Deutsch katholische Dis-

*) Talán ethnos-tól, mely nép-et térsen. Szerk.

Ezen kérdést mind sürűbben kezdé intézni a bájoló teremtmény Glisteriahoz, mig nem végre ez szükségesnek látta rövid levélkében értesíteni a császárt, hogy leánya szívében már felszólalt a vágy.

III.

Alemelie lelkét mindinkább kezdették megszállani valamely csodás álmódások.

Most egy hattyu repült kebelére, mely ajkaival édesdeden játszott. Majd virágfüzérnek röpködtek a légben, melyeket ő tarka pillangók gyanánt kergetett; de legvégül isteni föntségben kezdé feltűnedezni álmán egy fényes alak, talán azon képzelt phantomja, melyet a lány Glisteria előadása után az Istenről teremté magának.

Gyakran általa ismeretlen, megnevezhetlen érzetrohamok vettek erőt lelkén, és ilyenkor sirt, a nélkül, hogy tudta volna miért? Elzárkozott a legsötétebb pálmalugosokba — úgy szerette ilyenkor a magányt s a kipatakozó könyv a lelkén száguldozó titkos fájdalom oly édesnek tetszett előtte, hogy midőn egykor Glisteria a könyvről, mint a kellemetlen érzelmek kifejezéséről beszélt, Alemelie nem melőzhette el azon ellenkező megjegyzést, hogy a könyv és fájdalom lehet nagyon is édes!

E nyilatkozat fölgerjeszté a nevelőnő figyelmét, mert édes fájdalmat nem érezhet senki más, csak az, ki a házról, szerelméről képzelteket bir.

Mindinkább szemellett kezdé Alemeliét tartani, s sikerült végre őt egy lugosban könyei között meglephetnie.

— Miért sírsz Alemelie, miért keresed a magányt? kérdé Glisteria gyöngéden megfogva a lányka kezét.

— Anyám anyám! egy édes fájdalom fojt, melyet te hinni nem akarsz — hagyj könyeznem — oh ez nekem olyan jól esik.

— Hol valál a mult percekben? egy idő óta nem láttalak.

— Egy sziklacsúcsra állottam várva a kelő napra, melynek arca oly csodásnak tetszett most, mintha az a körültem röpködő vidám madárkák zenéjére bámúlt volna!

Előtte egy fülmile végezte reggeli dalát, aztán játszani kezdett egy másik fülmilével... Távobabb egy pacsirta szállt fel, hívására egy második jelent meg... s oly nyájasan röpködtek egymás körül a légben, gyakran összerepültek, össze csatogatták szárnyaikat. — Ugy rémlik előttem, hogy sem a két fülmile, sem a két pacsirta nem voltak éppen egy alaknak, holott mégis pacsirták és fülmilék voltak... Mi az? Honnan ismerik csak ketten egymást... s miért nem többen?

— Azon miért bálulsz gyermekem?... hiszen nemde tíz tizenötön mind emberek vagytok, mégis egymástól különböztök... és bárba mind szeretik egymást, mégis Charitással ketten legvidorabban találjátok magatokat. Ugy vált ki azon két fülmile s pacsirta is a többi közül.

— De mi Charitással gyakran együtt szomorkodunk s hallgatunk, azon madárkák pedig együtt oly vidámok voltak, s annyit csevegtek.

— Ha napokon át néznéd őket, nem lenné mindig oly vidámok... a vidorság és komolyság egymással váltakoznak a teremtmények kedélyében — okoskodék Glisteria.

— De csak mond tovább, mit láttál még, mi vonta magára figyelméd?

— Egy zergét is láttam három kis zergével, s a kisded csoportozathoz csakhamar más zerge is érkezett, fényesebb, büszkébb, mint amazok. Ezt vidoran szökölték körül a kis zergék, míg a nagyobb ennek érkeztere egy játszi mozdulatot tőn, mekegő hangjával, mintha idézte őt, s érkezének örlött volna. Anyám! hát azon kicsiny zergék miért nem, oly nagyok, mint a többiek?

— Ők az idővel együtt nőnek Alemeliem, s egykor szintoly nagyok lesznek.

— Ugy valaha ők igen kicsinyek lehettek.

— Valaha porszemek voltak.

— Hát minden porszemből lenni kell valaminek? te mondad egykor, hogy mi is porszemből lettünk. Négy év előtt mondad. Az óta egy kiszáritott citromhéjban néhány porszemet őrzök... de azokból semmi sem leve.

— Későn évszázadok alatt alakulnak a teremtmények.

— És ki teremti őket?

— Sokszor mondam, hogy mindezt az Isten teremti.

— Van-e sok Isten? játszanak ők együtt mint a madárkák s zergék?

— Csak egy Isten van.

— Oh úgy ő nem lehet boldog, neki sokszor fájhat itt-itt — szóló Alemelie szívére mutatva piciny szép kezével.

— Szegény gyermek, s honnan hiszed boldogoknak a madárkákat s zergéket?

— Láttam vidám arcaikon, s könnyűded tánczukon a vidorságot s jókedvet. Én is voltam egykor oly boldog, hogy arcom hasonlatos lehetett az ő arcaikhoz. Most sem tudom, álmotam-e akkor?

— Beszélj, beszélj! — szóló nyugtalansággal Glisteria.

— Egy olajfa árnya alatt pihentem, a nap már haladóban volt, a fölöttem árnyat vető olajfa lombjait a szellő játszón csapkodá keblemre. E puba érintésekre káprázatotok éreztem, fejem zúgott... balántékaimon feszültek az idegek... Csakhamar könnyűded szellem-alakok lebegtek körül könnyű léptekkel, hódító mozdulatokkal. Olyanok voltak mint mink, mint Zenobia, Charitás, és még sem olyanok... pedig emberek voltak ők is, de büszkébbek, fenségesebbek, elragadóbbak... csakhamar a lombok verdeséiben az ő puba karjaira ismertem. Oh Glisteria mit éreztem, te mondad, hogy Istennek imádatát, neked szeretettel tartozunk... mit éreztem ezen lebegő lények iránt... Ők közép teremtmények lehettek az Isten közt s közötted: őket imádni s szeretni lehetett egyszersmind... de hogyan szeretni? más volt az ő öléstük, más az ő csókjuk. Az óta hús vagyok, hiába ölel Charitás, karja hideg, hiában csókol Zenobia, ajkán nincs tűz. — Pedig nekik is ajkuk, szemük s karjuk volt, de szemükben erős szilaj tűz égett, karjukon izmok feszültek, ajkuk hangja bájolt és megreszkedtetett. Vajjon ezen bájoló alak nem az Isten volt? hisz te mondad, hogy ő hasonlatos hozzánk, csakhogy tükélyesebb.

(Folytatás.)

trikts Hauptschule"-nak keresztelte, de mind e ezim mellett a német, magyar- és románnyelv tanítása kötelezett a többi tantárgy mellett, a vallástanítás pedig az illető lelkészekre van bízva, még az iskolánkat látogató izraelitáknál is.

Ezen iskola tehát nem csak a román szellemi emelkedésére van állítva, hanem az egész vidék lakóinak; ezáltal egy volt tanintézet sínes megrontva, sőt községünkben is mind a három felekezeti községi iskola fenntartatik, következésképp rosszul fejezik ki magukat a tisztelt referensek, mikor azt mondják: „amannak feltámadásával ennek elenyészését.”

Továbbá azt állítják: „nem magyar-román, hanem német román iskolának keresztelték; a magyar nyelvet, magyar tanítókat és prot. vallás tanítását belőle kirekesztették, és oda erőszakolták, hogy ezen iskola fenntartására községi pénztárunkból évenként 105 o. ft. frót fizetni kényszerítve vagyunkk. hol köteleztették van, ott jogot is kell élvezni egyszerűen visszaszantastunk.” Ezen állítások közül egyik sem áll és mind alaptalanok.

Hogy ezen iskola sem „magyar-román, sem német-román”, a főbbi Deutsch-katholische elnevezéséből kitetszik; de az a Deutsch-katholische elnevezése sem áll, mert megyei egyházi kormányunk átlátván az igazságtalan elnevezést, feljebb folyamodott, hogy ezen iskola: „kerületi főiskolának” neveztesse, vagy pedig ha szükségesképpen felekezeti iskolának kell lennie, akkor alapítói és fenntartói arányához képest: „kerületi görög-katholika főiskolának” neveztesse; mi mostan kerületi főiskolának nevezünk, honnét senki sínes kirekesztve — praestatis praestandis — annál kevésbé a m. láposi községbeliek. Hogy pedig a prot. felekezeti iskolák évenként alig ketten-hárman látogatják ezen főiskolát, annak nem a román nemzet szellemi emelkedése az oka.

Hogy a magyar nyelv nincs kirekesztve, főbb mondám, s mindenki meggyőződhet a próbatételek alkalmával. — Aztán hogy ezen iskola magyar tanítókat és prot. vallás-oktatót fizessen a vidéki gör.-katholikuskor pénzéből, mi csoda igazságtalannak lehet követelni? avagy van-e az országban csak egy iskola is, hol a prot. vagy r. kath. pénzben a román gör. katolikuskor részére tanítókat és vallásoktatót fizessenek? — M. Lápos politikai községe összesen fizet az itteni iskola fenntartására 105 frót, de ebből a lélekszám szerint fele esik a román gör. katolikuskor- és r. katolikuskorokra; s már most 50 v. 60 fróból hogyan lehessen magyar tanítókat és prot. vallásoktatót fizetni? főleg miután más magyar község ide nem járul semmivel. Ugy hiszem, ezen körülményt vették tekintetbe az illető egyházi és világi hivatalok is, hogy egyszerűen visszaszantastották következéssel igényeikkel sérelmük orvoslását. Az sem áll, hogy „minden évben 105 frót kényszerítve vagyunk fizetni”, mert m. Lápos községe önkényesen beleegyezve ajánlotta ezen összeget — noha az iskola alaptervében semmi szót sínes említve magyar tanítókról — és következésképp kötelezte magát, mely kötelezettséget azon jogot élvezi, hogy a községünkbeli gyermekek nem fizetik az évenkénti 3—4 frt iskoladíjt, a mint teszik ezt más községek, melyek nem járulnak semmi évenkénti kötelezettséggel a főiskola fenntartására. Hogy pedig semmi erőszakos kényszerítés nem volt, bizonyítja Domokos községe is, mely ha nem ajánlotta magát önkényesen, nem is kényszerítették, és nem is fizet. — Ezen kitételek voltak leginkább azok, melyek sokakban rossz véleményeket okozhattak a románokra nézve, és lehet viszont; azért elmulasztott kötelezettségemnek tartam a dolgot valamenynyire a kerékvágásba hozni, s csak azon lehet csodálkozni, hogy a ezikk feladói nem tudván alaposan a dolgot, mégis kihirdették a világba, mert az egész egyházi gyűlésről nem lehet felténni, hogy ne tudta volna.

A mi a többi kifejezéseket illeti: „elleneink gúnytárgya vala”, és „nyelvét idegen szavakkal vegyítik”, ezekben mélyen lappang a separatizmus elve, mely soha nem vezetett jóra, hanem inkább gyűlöletet szül, mitől őrizné Isten csendes vidékünket!

Véleményem az, hogy kerüljünk minden szót és tényt, mely ellenszenvet költ, kerüljünk ilyenmő szírhős és kétértelmű dícsőítő kitételeket, és tartuk magunkat, de lelkiismeretesen, országos jelszavunkhoz: „jogegyenlőség- és testvériség”-hez!

Caba Lőrincz,
román lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A m. kir. udv. kancellária következő körrendeletet adott ki: Tapasztaltatván, hogy azon eljárás által, mely szerint a magyar- és erdélyországi bírói hatóságok által hozott határozatoknak Magyar, illetőleg Erdélyországban leendő foganatosítása iránti hivatalos megkeresések, a m. udvari kancellária útján intézettek rendeltetésük helyére, az oly annyira kivánatos gyors igazságszolgáltatás hátráltatják, és a perkedő feleknek gyakran pótolhatlan érzékeny károsodás okoztatik, ezen hátrányoknak elhárítása végett, jövőre nézve az olyféle hivatalos megkeresvényeket érdeklőleg következők szolgálnak zsinórmértékül: 1) A magyarországi bíróságok által hozott, s Erdélyben foganatosítandó bármily határozatok iránti hivatalos megkeresvények — ide érve a végrehajtási határozatokhoz — az erdélyi bírói hatóságokhoz lesznek egyenesen s közvetlenül intézendők, melynek területén az illető megkeresvénynek érvény szerzendő s viszont. 2) Az erdélyi bíróságok által közvetlenül a magyarországi bírói hatóságokhoz intézett azon hivatalos megkeresvények, melyekben csupán kézbesítések eszközölése, egyes tárgyakra vonatkozólag értesítés s felvilágosítás adása vagy egyéb nyomozások megtétele szorgalmaztatik, a megkeresett magyarországi bíróság által nem tekintve azon egyébkint is lényegesen formáság mellőzésére, hogy az illető megkeresés nem az udvari kancellária útján érkezett, — azonnali és haladéknélkül foganatosítandók lesznek. Ellenben 3) az erdélyi bíróságok által hozott s magyarországi vagyont érdeklő végrehajtási határozatok foganatosítása iránti megkeresések, a mennyiben azok váltóügyeket tárgyznak a pesti kir. váltófőtörvényszékhez, egyéb ügyekben pedig a m. k. kancelláriához lesznek eszentül is intézendők.

— Egy londoni levél Viktória királynő növekedő kedély bájáról következőleg tudósít: Ő Felsége még mindig oly állapotban van, hogy alig lehet remélni, hogy visszatér azon működésbeli élethez, melyet előbb vitt. A királyi gyermekek kéréseinek sikerült a királynőt arra bírni, hogy sétakocsizásokat tegyen; de ha gyászleplel zárt kocsija a windsori vagy osbornei park széles fasorozata között halad, inkább balotias kocsi, mint királyi fogathoz hasonlít. A királynő még mindig egyedül étkezik, s gyermekei közül csak egy van e szomorulakomán jelen. Templomba, melyet pedig férje halála előtt minden vasárnap meglátogatott, azóta nem járt. A fiatalabb gyermekek a királynő lakosztályától távol tartanak. E lakosztályban egyedül él a legnagyobb elvonultságban, s kizárólagosan elhunyt férje levelei s irományai rendezésével foglalkozik. Különös fontos esetekben egyik vagy másik miniszterét fogadja. Nyilvános helyen férje halála óta csak egyszer jelent meg, a sirbólt-alapok letételénél, melyben férje és az ő hímvei fognak nyugodni. A jelenet, midőn a királynő Frogmanebousetól a közös sirbóltba jött, igen megható volt. Ugyanazon londoni levél egyetemesről arról is tudósít, hogy a királynő komolyan elvan határozva, hogy mihielyt a walesi herceg haza jő, leteszi a koronát, melyet 28 éven át viselt, s azt fiának adja át.

Sz. Udvarhelyről írják nekünk, hogy ott közelebről nevezetes jelenet fordult elő, kettős viadal lovagi körbeli modorban, csak hogy nem veszélyes eszközökkel. Két polgár, egyik fiatal másik koros férfi összeveszték, a fiatal összepiszkolja az öreg, s ez kihívja őt botra. A fiatal előbb vonakodik, de csak hamar kényszerítve látja magát a lovagias elégtételadásra, mert ösmerősei s mesterségtársai őtet, mint gyávát kitiltják magok közül. Ennek következtében elfogadja, s a kitzított órában lóháton kapaszkodni hosszú botokkal kivágtatnak őt Bud vára alá, s ott a Küllő mellett emlékeztető gyepen, hol a rabonbanok korában a hősi játékok és tornák tartattak, hol Radonban választásra anyiszor gyűlt össze Elele hősmérete, az óriási ösök léptei szentesítette küzdohomon, hol a rettenthetetlen Zandirhám székel, azon szent berekben, hol a táltosok álidozati szent dal a vizsgazong egykoron, azon széles szírték árnyában, melyeken Bud vára fészkel, s melyek bérces hazák lanatosnak ismert eposztát sugallják keblébe ezen emlék, dal s költészet virágai ékítette téren állott meg a két lovag, kihívó tekintetű vetve egymásra; délezerő körül lovaglák a tért, s egymással szemben felállva, összerohogának, a sarkantyú érintése által tűzbehozott méneiken. Az összehittkezés iszonyu volt, mint két ellentétes hegyről legördülő hősomag összecsapódása, az ösök láthatlan szellemei kigyúltak Budvár ormaira, s hadbíráként örököltek s gyönyörködtek a bajvivók nyújtotta harcias látványban. A városból is többen tödultak ki s körül állak a küzdőrt lelkesítő kiáltásokkal tűzelve a bajvivókat. Néhány ügyes fordulat után az idősebb (kinek lóva is gyengébb volt), úgy feltűtetett, hogy harcziméneivel együtt földre hanyatlott, a győztes leugorva ellenfelére térdelt s bunkósát emelvé s mondá: Életem kezében van, de én megkegyelmezek büntös fejednek; s azután mindketten lóra pattanya berobogtak a városba s lovagokhoz illőleg az első koresmában kitűrték a kiengesztelődés és barátság serlegét. Ezt a szép eposzt bátran közölhetni. A legszebb ezen történetben az, hogy valójában megtörtént eset nemcsak költői képzelődés szüleménye.

— B. Erdélyi Vazul, nagyváradi gör. kath. püspök ő mlga végrendelet hátrahagyása nélkül meghalozván, felhivának mindazok, kik hagyatékához örökösödési jogot tartanak, hogy igényeiket egy év s egy nap alatt a nagyváradi városi t. szék előtt okmányokkal igazolják.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, apr. 26. A „Vaterland”-nak írják: Lavalette ur azon reménnyel jött Párisba, hogy jelenléte által sikerülend a római ügy állásán lényeges változtatásokat eszközölni. Ezáltal bizonyonyította, hogy sokkal kevesebb politikai értelem és belátás fölött rendelkezhetik, mint hittük volna. Míg a császár idejét nem látja annak, hogy kétszínű politikájáról lemondjon, mindaddig Rómában képviselve is lesz mindkét irány, s addig teljesen mindegy Péter vagy Pál legyen-e neve a képviselőnek. Lavalette ur a legnagyobb diplomatiail baklövést követte el, midőn a császár ingadozó politikáját, Goyon tábornok ellen megkezdett hadjárata által, a legegységűbb szemek előtt is kitárta, s a császár, ki azt akarja, hogy diplomatiail szándékait ki ne találják, aligha meg fogja neki e baklövést bocsátani. Mult levelünkben jelentettük, hogy Lavalette ur szabadideje 3 hónappal meghosszabbított; ez nem teljesen igaz, s oda módosítandó, hogy a császár, ki őt Rómából el nem hívta, szabad tetszésére bízta, hogy egy ideig még távol maradjon Rómától vagy visszatérjen oda. Thouvenel ur ugyan is, miután Goyon tábornok visszahívását a császárnál keresztülvinnie nem sikerült, előterjesztette, hogy Lavalette néve mindenesetre kellemetlen levén Goyon tábornokkal találkoznia, nem tartaná-e ő felsége czélszerűnek, a tábornokot is néhány óra szabadságra bocsátani. Ez előterjesztésre a császár igen élesen jegyezte meg, hogy ha a követnek Goyonnal, már most találkoznia kellemetlen, hát maradjon még egyideig Párisban. Így állnak az ügyek: Lavalette óriási fiascot csinált, s különösen fáj neki, hogy a császár egész közönyt veszti, ha tüstént, vagy pár hét múlva, vagy tán soha sem tér vissza Rómába.

A törvényhozó test ülései június 27-ig meghosszabbítottak. Az idevonatkozó cs. rendelet a „Moniteur”-ben is megjelent.

A sereg leszállítás híre folyvást napi renden van. Mondják, hogy 50,000 embert fognának szabadsággal elbocsátani.

Olaszország. Turin, apr. 21. A „P. Napló”-nak írják: Romagában és Toskanában tett utazásaim alkalmával személyesen meggyőződtem, hogy Olaszország ellenségei a helyett, hogy fogatkoznának, ellenkezőleg naponként szaporodnak. A papság egyrésze semmi alkalmat sem szalaszt el, melyben Olaszország még különben is győnye egy-egy épületének megingatására valamit tehet. A holognai

káptalani helyettes, Cauzi alattomos fondorlatai nem tekintethők elszigetelt tényekül. A főpapság fáradságot sem vesz magának engesztelhetlen gyűlöletét a dolgok új rendje ellen eltitkolni, s gátlalanul szövi tovább eszelvényeit a kormány ellen. Tény, hogy a nápolyi hadcsapatokban legújabbban előfordult elszökések a papság izgatására történtek. Ellenkezőleg teljesen alaptalan, a mit a külföldi lapok állítanak, miszerint tudnivaló Lombardiában nagy elégedetlenség uralkodnék. Sehol sem oly terjedt a király s az olasz egység iránti lelkesítés, mint éppen Lombardiában, s ha mégis a közhangulatban némi duzzogás vehető észre, azon türelmetlenségnek kell tulajdonítani, melylyel a lombardiaiak a római s velencei kérdés megoldásának eléje néznek.

Az első kérdést illetőleg folyvást legellenkezőbb hírek vannak forgalomban, s igen háládatlan feladat lenne egy szót is ejteni oly kérdés fölött, a mi egyetlenség ember akaratától van most már függővé téve. Egyébiránt a kormány bámulatos módon halad a háborúra készülődésekkel. A gennai és spezziai öbölben, ha szétneéz az ember, azt hiszi, hogy itt a végső csatára készülnek; legközelebb is irozatos építési anyag halmozott fel ott a páncélhajók minél hamarabb építésének czéljából. A kormány tetteti magát, mintha e perczben a legbékésebb szándékai volnának. Ratazzi sokkal nagyobb diplomata, mint Ricasoli; azonban sokkal jobban és nyitlabban conspirál mint előde. Az emigratio naponként nő. Rómából folyvást érkeznek a menekültek; a lengyelek száma is jelentékenyen megsaporodott az utóbbi időben. A kamarák el levén napolva, a miniszteriumnak nyitlabb s akadálytalanabb tere nyílik működését kifejteni; s szűnet nélkül is munkálódnak az ország belső szervezésén. Általános itt a meggyőződés, hogy a király déli utazása lecsendesítendő a déli tartományokat, melyeknek jelen állapota valóban szánalomra méltó. A rablók gyakori megvertetetése daczára vakmerőbbek, mint valaha; folyvást Rómából segedelmeztenek s látatnak el, — s mindaddig tartani fogják magukat a csatásokon, míg II. Ferencz, Róma odahagyására nem fog kényszerített.

Turin, apr. 24. Az „Indep. B.”-t hiteles forrásból értesítik, hogy Antonelli bírnok az olasz püspökökhöz köriratot intézett, melyben tanácsolja nekik, hogyha e miatt a püspöki székükre való visszatérésben akadályozva lennének, ne menjenek a római egyházi gyűlésre. Különben is már rég óta pengetik, hogy a püspökök nem mennek Rómába, nehogy kényszerüljenek túlzó határozatokban részt venni.

Turin, apr. 27. A király fogadtatása Nápolyba menő útjában minden várakozást felülmúlt. Pisa és Florenz között a vonat csaknem szakadatlan sorfalak közt haladt, melyet a toskanaiak képeztek, kik paloták- és kunyhókból egyiránt elősiettek, királyunkat üdvözölni. A király ezen szíves fogadtatása annál kellemesebb benyomást okozott itt, mivel a Garibaldi-féle ovatiók oly magyarázatokra és jövendőlegésre adtak okot, melyek most mind valótlannak bizonyultak be. Híre jár, hogy a király Nápolyban tartózkodása után rövid kirándulást tesz Páris- és Londonba, s ez utazásra a francia hajóhadat fogja felhasználni. Igen biztosan állíthatjuk, hogy ő felsége még nem is gondolt ez utazásra.

A híres bandafőnök Crocco haláláról nápolyi lapok most már részleteket is közölnek. Crocco egy magyar legióbeli őrmester keze által esett el. Szeretője, ki őt a csatába is követte, (mint mondják, jó házból való nő felső Olaszországban, egy ezredes özvegye) megakarta boszulni halálát s két pisztolyt sütött el. Egyik lövés egy őrmesteren sebet ejtett, a másik a magyar csapatparancsnok lovát terítette földre; mire aztán az amazon is elesett. Testét a Croccoval együtt maguk a rablók megégették.

Németország. Berlin, apr. 29. A porosz választások eredménye a haladó párt legmerészebb reményeit is túlszárnyalta. Berlin első választó kerületében is, melyre, mint az ország legtekintélyesebb és leggazdagabb részére mindig különös fontosságot helyeztek, nagy többsége van a haladó pártnak. A többi nagyobb városok közül Königsbergben 344 választóból 287 haladópárti; Memelben 91-ből 90; Insterburgban 41-ből 40; Elbingben 98-ból 76; Danzigban 287-ből 261; Potsdamban 158-ból 102; Brandenburgban 89-ből 82; Görtzitzben 111-ből 102; Mindenben 49-ből 48. Thorn, Stolp, Kalberg, Stalsund, Greifswald, Magdeburg, Halberstadt, Erfurt, Köln és Koblenz városokban a többség „alkotmányos.”

Oroszország. Sz.-Pétervár, april 19. A „National Zeitung” hitelt érdemlő kutforrás útján írja, hogy Oroszországban kormányzati decentralisatio felett tanácskoznak. A tartományok, kerületek- és községeknek centralisált adminisztratija, széles alapra fektetett önkormányzat által fog helyettesíttetni. Ezen decentralisatio — nem francia minta szerint, hol a miniszterek hatásköre a prefektüre ruházott — a tartományok és községek szabadon választott képviselőinek kezeibe tesz le téve minden a kormányt közvetlen nem illető tárgyakat, különösen a községi és tartományi adókat illetőleg. Azon levelező, ki a tüstént összehívandó parlamenttől nem sok jót vár, bizonyosan nagyobb örömmel üdvözölné e reformokat, mint melyeket eddig vártunk. Tanácsos azonban a túlesigázzott reményeket kissé mérsékelni, nehogy keserű csalódás legyen vége. A senatus illetőleg minden esetre várhatunk ugyan reformokat, de nem a fennebbi értelemben. Parlamenttől alakításáról szó sem lehet, mert csak tisztán bírói testületet képez. A senatus nem egyéb, mint polgári és fenyítő ügyekben ítélő legfelsőbb törvényszék, s nem is áll egyébből, mint egy polgári és fenyítő osztályból. Igaz ugyan, hogy a senatus a törvényeket is promulgálja, de e tekintetben hatásköre körülbelül olyan, mint az ugynevezett „Lits de justice”-é volt XIV. Lajos korában. Legfőlebb is valamely kérdés huzás-balasztása által gyakorolhat némi vetet. A senatus érdeklő reform tehát csak beszerkeztetést értheti annak azon reményben, hogy egykor ügyvédek is kapunk, a senatus ifjabb tagjai már is gyakorolják magukat a szónoklatban, a czéltől, hogy egy új pályára előkészítsék magukat.

Törökország. Omer basa helyzete, a legújabb tudósítások szerint, igen nehézzé vált. A szerdár állította, hogy

